

Коваленко Олександра Олександрівна
ФСП, 2 курс
наук. кер.: к.іст.н., доц. кафедри історії, Лабур О. В.

Розповсюдження нацизму як історична «хвороба» людства у XX столітті

У міжвоєнний період в історії людства зародився, а потім і активно поширився в державній політиці нацизм. Сучасні дослідники трактують його і як ідеологію, і як світогляд, і як політику, і як систему влади з перевагою радикальної національної ідеї «арійства». Він став пануючою ідеологією і політичною основою Третього Рейха, визнавався найвищою цінністю Німеччини.

З приходом нацистів до влади розпочався відкритий антисемітизм. Закривалися єврейські магазини та бізнес, не «арійців» звільняли з державних служб, почалися переслідування, шантаж. Рейхстаг у 1935 р. прийняв два закони проти євреїв про заборону змішаних шлюбів і сексуальних відносин. Впроваджувався також поділ на «громадян рейху» і тих, хто «належить до держави». У 1938 р. євреям та циганам було заборонено навіть з'являтися в театрах, концертних залах та інших культурних закладах. Згодом нацизм став ще радикальнішим – євреїв відправляли до концтаборів або холоднокрівно вбивали. Така політика продовжувалася і на захоплених територіях в Польщі, Люксембурзі, Чехії, Франції, Греції та ін.

Але найбільшої підтримки у німців отримала політика розширення «життєвого простору» для арійців. Після територіальних обмежень і накладених репарацій за Версальсько-Вашингтонською системою вона тлумачилась як ідея повернення незаконно відторгнутих земель. На практиці окуповані на Сході Європи землі мали бути заселені етнічними німцями. Пробудженню національних почуттів мали сприяти і паради, і Олімпійські ігри 1936 р. Вони мали добудувати сприйняття величі і гордості за свою країну.

Активно підтримувався і новий релігійний світогляд. Заступник і «права рука» фюрера М. Борман стверджував, що нацизм та християнство є непримиренними ворогами. Нацистські лідери шукали іншу доступну і зрозумілу віру, де

провідником обоження могла стати сила. Тому закономірно звернулися до ідеї «сили космосу», оволодівши якою можна було наблизитися до Бога і навіть стати ним. Християнські свята перестали святкуватися, їм на зміну прийшли язичницькі обряди, замість хресної символіки застосовувалась свастика. Викорінення церкви і християнської релігії проводилося і на окупованих територіях. І, головне, чимало людей були готові добровільно змінювати свої погляди і переконання на нацистські. Масово підтримали нацизм в Німеччині націоналістично налаштовані буржуа, селяни, ремісники, навіть деякі ветерани війни і безробітні.

Закономірно виникає питання причин перемоги і поширення нацизму. Ймовірно, поєдналися давно поширені пангерманські шовіністичні настрої, які виникли наприкінці XIX ст., невирішеність проблем Веймарської республіки, поразка і наслідки Першої світової війни, знищення монархії. До того ж, нацисти ставку зробили на прагненнях і інтересах революційно налаштованої молоді. До молодіжних організацій Третього Рейху належало біля 8 млн. осіб. А культ сили як засобу вирішення національних проблем надавав нового імпульсу націоналістичним і колоніальним прагненням німців. Лояльність частини населення до нацистської влади значною мірою була обумовлена ототожненням А. Гітлера із майбутнім Німеччини.

Завдяки самовпевненості та вірі в перемогу ця ідеологія спритно поширювалась. Нажаль німецьке суспільство не замислювалось, що вони підтримують жорстоких та безжалісних людей. На сьогодні досі є невеликі нацистські групи людей, які поділяють ідеї нацистів, тому і називаються вони неонацистами. На жаль, неонацистські рухи поширюються та також впевнено вірять в свою ідею. Занадто потужно укорінилась ідея про перевагу однієї раси над іншою. Тож, вивчення, усвідомлення загроз, які несе в собі нацистська ідеологія, особливо при владі, повинно стати запорукою запобігання неонацистського руху і є важливою запорукою мирного співіснування людства.